

Til Kunnskapsdepartementet

Elevorganisasjonen

Deres referanse:

Vår dato:
02.01.12

Vår referanse:
MGN01-12

Vår saksbehandler:
Morten G. Normann
morten@elev.no

Høring: Organisering av skoleåret på VG3 studieforbereidende

Elevorganisasjonen vil med dette avgi sitt høringssvar på høringen om organisering av skoleåret for VG3 studieforbereidende linjer. Vi har i dette høringssvaret tatt utgangspunkt i forslagene skissert i høringsnotatet sendt ut av departementet, rapporten fra Utredningsgruppen for årstimetall og eksamen, samt vedtak gjort på Elevorganisasjonens landsstyremøte 9. desember 2011 og politisk måldokument for Elevorganisasjonen.

Dette høringssvaret vil være bygd opp etter temaer i tilknytning til forslagene skissert i høringsnotatet og rapporten fra utredningsgruppen. Mot slutten vil vi belyse noen andre tiltak som bør gjennomføres i tilknytning til denne endringen, og helt til slutt vil vi oppsummere og konkludere.

Elevorganisasjonen er glad for at departementet tar tak i problemene knyttet til oppfyllingen av elevenes like rett til opplæring gjennom et minste timetall. Det er en viktig og svært stor utfordring å ta tak i, og det er prisverdig at departementet viser at de tar denne problematikken seriøst.

I høringsnotatet står det at departementet ønsker vårt syn på om dette er en endring som bør gjøres også på allmennfaglig påbygning og de treårige yrkesfagsløpene. Slik vi ser det vil det være hensiktsmessig å gjennomføre denne endringen på allmennfaglig påbygning, da de har like eksamener som VG3 studieforbereidende, og mange har programfag i samme klasser. Dermed vil endringen uansett gi utslag for elevene som går allmennfaglig påbygning, og da bør man ha også disse elevene i tankene.

Deling av skoleåret

Elevorganisasjonen støtter departementets forslag om å dele skoleåret i en opplæringsdel og en vurderingsdel. I forbindelse med sluttvurderingen er det prinsipielt riktig og viktig at man som elev har gjennomført hele opplæringen man har krav på før man skal ha eksamen. I dagens situasjon kan man risikere å ikke ha hatt all opplæringen man skal ha før man skal vise sluttkompetanse, og dermed vil ikke eksamen måle den faktiske sluttkompetansen til elevene.

Vurdering av modellene

Begge forslagene departementet skisserer i høringsnotatet innebærer en intensivering av skoleåret. Dette mener Elevorganisasjonen er en negativ konsekvens i seg selv. Imidlertid synes dette å være en uunngåelig utfall av endringen, men man bør gjøre slike endringer i små porsjoner, fordi konsekvensene av intensiveringen kan slå ganske stort ut.

Elevorganisasjonen mener modell 1 er den beste modellen skissert i høringsnotatet fra Kunnskapsdepartementet, men at den ikke er perfekt, og behøver flere og andre tiltak for å gi elevene en best mulig skole. Modell 1 vil, til en viss grad, kunne løse en del av de utfordringene man

ser i organiseringen av dagens VG3 studieforbereidende, samtidig som den har mindre konsekvenser for resten av skoleløpet enn modell 2.

Elevorganisasjonen mener modell 2 i høringsnotatet ikke bør innføres. Hovedårsaken til dette er at modellen vil gjøre det vanskelig for både elever og lærere å gjennomføre en god og rettferdig standpunktvurdering, at intensivering av skoleåret er på et uakseptabelt nivå og at det er feil prinsipper som ligger til grunn for denne organiseringen. Modell 2 reproducerer problemene knyttet til lite motiverende opplæring etter eksamen og fortetter og intensiverer skoleåret så mye at det går ut over elevenes læring.

Vurdering

Å legge til rette for at elevene får en rettferdig og god vurdering, både underveis og ved slutten av opplæringen, er et av de viktigste hensynene man må ta i et spørsmål om organisering av skoleåret. Per dags dato opplever elevene at flere utfordringer knyttet til vurderingen; både trynefaktor, skjult vurdering, dårlige tilbakemeldinger og karakterpress foregår i skolen. Det er viktig at Kunnskapsdepartementet har disse problemene i tankene når man gjennomfører en reorganisering.

For begge modellene er det et viktig prinsipp å ta hensyn til sluttvurderingens plassering i forhold til resten av skoleåret. Sluttvurdering, som en måling av oppnådd kompetanse, skal skje etter at opplæringen i faget er gjennomført. Dermed vil undervisning under og etter eksamen oppleves like meningsløs som opplæringen under og etter dagens eksamener.

Modell 1 legger opp til en mye bedre praksis rundt eksamen ved slutten av året. I dag risikerer elever at man har opplæring i et fag etter at eksamen er ferdig. Det oppleves demotiverende for elevene at opplæringen i dette tidsrommet sjelden blir brukt på en god måte. I tillegg er det et prinsipielt problem at man ikke er ferdig med all opplæring før man begynner på eksamen. Modell 1 løser problemene med disse timene på en god måte.

Modell 2 legger opp til at standpunkt karakteren i fag man risikerer skriftlig eksamen i, settes i slutten av april, mens standpunkt karakteren i fag man kun risikerer muntlig eksamen i settes omkring 1. juni. Det vil i utgangspunktet gjelde fellesfagene kroppsøving, historie og religion og etikk, samt valgfrie programfag. Programfag som f.eks. kjemi 2 eller politikk og menneskerettigheter vil man måtte få standpunkt karakter i ved opplæringens slutt i april, da man risikerer både muntlig og skriftlig eksamen i disse fagene, på samme måte som norsk. Man kan selvfølgelig gå bort fra prinsippet om å gjennomføre opplæring før eksamen, men dette vil være en reproduksjon av problemene man ønsket å løse, og en svært uheldig løsning. Dermed bør ikke modell 2 innføres.

En annen utfordring ved dagens vurderingspraksis er begrensede muligheter til å prøve og feile, for å kunne utvikle seg på bakgrunn av tilbakemeldingene man får. I et mer intensivt og fortettet skoleår vil det være enda vanskeligere å realisere en god vurderingspraksis med hensyn til dette spørsmålet. For å sikre en vurdering som fortsatt er god og rettferdig, gir elevene mulighet til å prøve og feile og sikrer størst mulig læringsutbytte, må man utrede mulighetene for alternative eksamensmodeller og eksternvurdering. Elevorganisasjonen mener dette er et svært viktig tiltak som må gjøres i neste omgang.

Standpunkt karakteren, som et tall på hvor god kompetanse eleven har ved slutten av opplæringen, kan ikke settes for tidlig, for da man vil måtte komprimere den samme læringen som i dag på mindre tid. Et positivt aspekt ved begge forslagene er nettopp det at de tar hensyn til at dagens praksis ofte er litt dårlig, ved å definere et klarere skille mellom opplæringstid og vurderingstid.

I tillegg er det viktig å huske på at eksamen har flere funksjoner enn bare å måle kunnskap. Eksamen skal også fungere som et korrektiv til skolens standpunktkarakterer og bidra til å skape felles vurderingspraksis, og den eneste måten dette kan gjøres på er om all opplæring i fagene er gjennomført både før standpunktkarakteren settes og eksamen gjennomføres. Bare da vurderer eksamen og standpunktkarakter den samme sluttkompetansen. I modell 1 vil dette skje rett etter hverandre, mens i modell 2 vil dette være mer oppstykket, avhengig av fag og dermed vanskeligere å koordinere og organisere.

En utfordring ved modell 1 er at innspurten i opplæringsåret skjer samtidig med russetiden, og at elever da kan miste noe fokus på dette. Dette belyses i avsnittet om russetid.

Intensivering

Intensivering og forkorting av skoleåret er en av de største utfordringene man vil støte på i denne saken. I begge forslagene fra departementet vil skoleåret forkortes; modell 1 forkorter skoleåret med to uker og opplæringsåret med fire uker, modell 2 forkorter skoleåret med to uker og opplæringsåret med fire uker, men i realiteten vil man forkorte opplæringsåret i mange fag med nærmere sju uker, da standpunktkarakterer i fag der man kan trekkes ut til skriftlig eksamen må settes før skriftlig eksamen gjennomføres.

Intensiveringen av skoleåret vil i begge modellene bety ca 75 minutter mer opplæring per uke, eller en økning på 5,6 %. Dette skal fordeles over alle fagene, noe som kan være en utfordring å organisere for skolen. I tillegg vil man legge mer press på elevene i et allerede stressende 3. år, og man kan spørre seg om det er å legge til rette for bedre læring. I tillegg vil modell 2 legge opp til at opplæring i skriftlige fag skal være ferdig ved slutten av april. Dette betyr en forkorting av opplæringsåret i disse fagene med ytterligere 2,5 uker, og dette er verken heldig eller hensiktsmessig. Det er også mulig at et mer intensivt skoleår vil føre til at flere opplever skolen som uoverkommelig, blir demotiverte og faller fra. Dette vil være en svært uheldig konsekvens, som kan slå ut spesielt på de svakeste elevene.

I begge modellene forkortes det totale skoleåret med to uker, og opplæringsåret med ytterligere to uker, slik at det vil være en omtrent lik økning i uketimetallet i begge modellene. En konsekvens av flere timer i uka vil være større arbeidspress på lærerne og elevene og lengre skoledager, selv om arbeidsmengden vil være lik som i dag. Departementet skriver i høringsnotatet at de legger til grunn at forslagene ikke vil komme i konflikt med de ytre rammene for lærernes maksimale arbeidstid, og dermed er det ikke viet mye plass i vår behandling eller i høringssvaret.

Timetall

I forslagene vil skoleåret uansett forkortes med to uker, men innenfor de 36 ukene som er igjen vil vi ha to uker særskilt eksamenstid. (6 dager forberedelse, 4 dager eksamen) Den totale endringen er altså fire uker mindre tid som potensielt kan brukes til opplæring i fagene. Den primære forskjellen mellom forslagene ligger i fordelingen av disse timene i blokker.

I høringsnotatet presiseres det at minstetimetallet ikke skal endres i denne omgang. I høringsnotatet står det blant annet:

Dette nødvendiggjør at det i fag- og timefordelingen presiseres at det skal være mulig å fravike minstetimetallet i enkeltfag Vg3 studieforberedende utdanningsprogram, for eksempel ved å tillate at enkelttimer i de fag som elevene ikke blir trukket ut til eksamen i, benyttes til eksamensfagene. Kravet til minstetimetallet i fag elevene ikke trekkes ut i eksamen til anses likevel som oppfylt. Det totale minstetimetallet beholdes.

Dette peker på at en elev som trekkes ut til eksamen i f.eks. matematikk realfaglig, kan bli nødt til å benytte timer fra andre fag til forberedelse og gjennomføring av eksamen i dette faget, tilsvarende vil han i fag hvor han ikke trekkes ut til eksamen risikere å ikke få oppfylt minstekravet til timetall i det aktuelle faget, selv om det totale minstetimetallet oppfylles. Dette er problematisk.

Noe av intensjonen med å reorganisere skoleåret på VG3 er å gi flest mulig elever en fullendt opplæring før sluttvurderingen, altså før standpunktkarakterene settes og eksamen gjennomføres. Man vil i praksis samtidig redusere antallet timer elevene har rett til i enkeltfag der eleven ikke trekkes ut til eksamen. Dermed vil elevene i enkelte fag potensielt få mindre opplæring enn de etter dagens regelverk har rett til.

I modell 1 er disse utfordringene kun knyttet til den toulkers eksamensperioden på slutten av året. I modell 2 er det noe mer komplisert, grunnet en tidligere skriftlig eksamen. Dermed vil det kun være fag med kun muntlig eksamen man kan ha opplæring i på de "innklemte" to ukene med opplæring mellom 17. mai og ca 2. juni. Dette vil være fellesfagene kroppsøving, historie og religion og etikk, og eventuelle programfag hvor dette er tilfelle. Dette gir skolen en meget stor utfordring i å organisere timeplanen for denne perioden, og Elevorganisasjonen frykter at man kan ende opp med at elever ikke får opplæringen de har krav på.

Dette slår også ut før skriftlig eksamen i modell 2. De skriftlige fagene må i modell 2 ha standpunktkarakterene satt omtrent 27. april. Det betyr at man komprimerer opplæringen i fag der man risikerer skriftlig eksamen med ytterligere 2,5 uker. Dette er uheldig. Et annet aspekt ved timetallene er at årstimetall kun er knyttet til læreplanene i fag. Den generelle delen av læreplanverket, som blant annet inneholder mange av de overordnede målene og prinsippene for skolen, er ikke tatt med i årstimetallet. Dette kan slå negativt ut. Dersom man får mindre tid til å gjennomføre den samme opplæringen, kan kunnskap som ikke er festet i kompetansemål, men likevel viktig, bli nedprioritert i jaget etter å gjennomføre årstimetallet i faget. Dette gjelder for eksempel kompetanse knyttet til læreplanens generelle del.

Dannelse og modning

Begge forslagene skissert i høringsnotatet legger opp til en forkorting av skoleåret. Selv om forkortingen er liten kan den bidra negativt til skolens dannelsesmandat. Vil skolen med stadig dårligere tid og mer arbeidspress kunne klare å forme gjengs mennesker, eller vil dette perspektivet legges i bakgrunnen til fordel for den rent faglige opplæringen?

Elevorganisasjonen mener det bør utredes tiltak for å sikre at den generelle delen av læreplanen kan bli mer integrert i skolen enn den er i dag. Årsaken til dette er at skolens oppgave ikke bare er å drive opplæring i fag; skolen skal også gjøre elevene til gode samfunnsborgere. Elevene skal utvikle kunnskaper og kompetanse til å takle livets små og store problemer, delta i samfunnsliv og demokrati og drive kritisk tenkning. Det er avgjørende at perspektivene i den generelle delen av læreplanen ikke nedprioriteres, selv i et mer intensivt skoleår.

Det er også et spørsmål om læring på kortest mulig tid gir god læring. Ofte må kunnskaper og refleksjoner modnes og vokse over tid, og det er uheldig å vektlegge et kortere opplæringsår fremfor elevenes krav på bred kompetanse.

Alternative opplegg og skoledager

En faktor som nevnes i rapporten fra Utredningsgruppen, men ikke i høringsnotatet, er konsekvensene for alternative dager, som turer til utdanningsmesser, foredrag om trafikksikkerhet, friluftsdager o.l. - ting skolen forventes å delta på, men som ikke kan legges under noen

kompetansemål i fag, og dermed ikke bidrar til å oppfylle timetallet. I et mer intensivt og tettpakket tredjeår er det nærliggende å anta at rommet for å ha denne typen aktivitet blir mindre, med de konsekvenser for dannelse, trivsel og motivasjon det kan medføre. Elevorganisasjonen mener derfor det må legges til rette for minst en friluftsdag i året, og dette må også tas hensyn til i organiseringen av skoleåret.

Russetid

Elevorganisasjonen mener man må være ytterst forsiktige med å la russetiden definere og påvirke skoleåret i så stor grad som modell 2 i høringsnotatet legger opp til. Man bør være forsiktige med å endre skoleåret basert på hensynet til en, i realiteten, privat og valgfri fest. Imidlertid kan russetiden ha konsekvenser for elevenes prestasjoner og opplæring, både på standpunktkarakterene og eksamen. Modell 1 bruker lite tid og plass på russetiden, mens modell 2 former skoleåret med den hensikt å flytte russetiden. Ingen av disse er optimale løsninger, og det må utredes nærmere hva man gjør med denne problematikken, hvis noe skal gjøres.

Elevmedvirkning

Intensivering av skoleåret kan som nevnt ha mange konsekvenser. En potensiell konsekvens er endrede vilkår for elevmedvirkningen. Dette mener Elevorganisasjonen man må være ytterst oppmerksom på. Elevmedvirkning, slik det defineres av opplæringslova og læreplanene, er helt avgjørende for å gi en best mulig tilpasset og relevant opplæring for elevene. Elevorganisasjonen forutsetter at intensiveringen av skoleåret ikke fører til reduserte vilkår for elevmedvirkning og tilpasset opplæring.

Når timeplanene for det neste året skal legges må man inkludere elevrådene på den enkelte skole i dette arbeidet. Dette vil gi endringen legitimitet og gi elevene eierskap til sin egen skoledag i større grad. Dette vil også gi elever mulighet til å medvirke i planleggingen av opplæringen, noe man må ha mulighet til som et ledd i elevmedvirkningen. Hvordan dette skal gjøres i praksis bør utredes umiddelbart, enten av departementet, direktoratet eller Elevorganisasjonen.

Konklusjon

De følgende punktene oppsummerer i korte trekk Elevorganisasjonens standpunkt i saken:

- Elevorganisasjonen støtter departementets forslag om å dele skoleåret i en opplæringsperiode og en eksamensperiode.
- Elevorganisasjonen mener modell 1 i høringsnotatet er det beste forslaget som ligger på bordet, men at det ikke er perfekt. Det bør gjennomføres andre tiltak og tilpasninger for å sikre en god, relevant og motiverende skolegang for elevene.
- Elevorganisasjonen mener modell 2 i høringsnotatet ikke bør innføres, primært fordi det vanskeliggjør en god og rettferdig vurdering.
- Elevorganisasjonen forutsetter at et mer intensivt skoleår på VG3 ikke medfører mindre grad av elevmedvirkning og tilpasset opplæring.
- Elevorganisasjonen mener denne endringen må forankres hos elevene og elevrådene på den enkelte skole. Man må ta elevene med på diskusjoner om andre tiltak og tilpasninger, finne gode felles løsninger, og samarbeide tett i planleggingen av det neste skoleåret, også i timeplanarbeidet.
- Elevorganisasjonen mener skolens dannelsesoppgave og den generelle delen av læreplanen glemmes i jaget etter å oppnå minstetimetallet i fag. Det bør utredes hvordan den generelle delen av læreplanen kan bli en integrert del av opplæringen i større grad enn i dag.

- Elevorganisasjonen mener det må legges til rette for alternative opplegg og skoledager, uten at det går ut over elevenes rett til et minste timetall i opplæringen. Det bør legges til rette for minst en friluftsdag innenfor rammen av skoleåret på VG3 studieforbereende.
- Elevorganisasjonen mener forkorting av opplæringsåret vil føre til at elevene får dårligere mulighet til å prøve og feile, samt utvikle kompetansen gjennom skoleåret. Alternative eksamensmodeller må utredes for å kompensere for dette.

Vi er tilgjengelige for spørsmål, kommentarer og utdypninger om dette høringssvaret per e-post.

Med vennlig hilsen

Andreas Borud
leder

Morten Grinna Normann
sentralstyremedlem